

KULTUROLOGIJA STRIPOV /
CULTURAL STUDIES OF COMIC BOOKS

Mirt KOMEL*

UVODNIK

Na Oddelku za kulturologijo smo znani po tem, da se poleg povsem teoretskih podvigov lotevamo pisane palete (pop-)kulturnih fenomenov, od klasične literature prek popularne glasbe in videoiger pa vse tja do ... stripov, ki smo jim lansko pomlad posvetili celo kulturološki simpozij, ki se je odvijal v Akademski čitalnici na naši domači Fakulteti za družbene vede, posvečen pa je bil našemu preminulemu kolegu Alešu Debeljaku.

Simpozij je povezal ljubitelje_ke in raziskovalce_ke stripov z vseh vetrov – tako tiste, ki to počnemo v okviru univerzitetnega okolja, kakor tudi, na naše veliko veselje, tiste, ki to počnejo zunaj akademskega miljeja. Po krajšem uvodnem nagovoru, ki sva ga držala moja malenkost in kolega Gal Kirn, smo predstavili sklop o stripih revije *Anthropos*, ki je – prav tako kot *Teorija in praksa* v družboslovnem kontekstu – ena izmed osrednjih humanističnih revij, ki se je v svoji angleški številki 56 (1) posvetila vprašanju spomina skozi dva tematska sklopa: *Rememorising Memories of War and Transition* in pa *Memorising through Comics/Graphic Novels*.

Na panelih, naslovljenih “Strip onkraj umetnosti”, s(m)o sodelovali kulturološki raziskovalci in stripovski strokovnjaki (Igor Harb, Mirt Komel, Pia Nikolič, Matevž Rems, Karla Tepež, Zora Žbontar), skupaj po smo poskušali nasloviti strip tako skozi interpretacijo nekaterih izbranih primerov – *Miki Muster*, *Alan Ford*, *Magna Purga* – kakor tudi premisliti medij stripa v njegovih aktivističnih, dokumentarističnih in novinarskih dimenzijah. Sledila je večerna okrogla miza z naslovom “Deveta umetnost v dobi osmih sekund”, ki jo je organiziral Aleš Črnič, prav tako ljubitelj stripov, ki je vodil pogovor s Samiro Kentrić, Cirilom Horjakom in Iztokom Sitarjem. Sklepno dejanje simpozija pa je bilo odprtje prav posebne razstave v okviru Galerije FDV. Oddelek za kulturologijo se je namreč ob svoji trideseti obletnici odločil preleti svoje vsebine v ... strip! V ta namen je angažiral filozofa in striparja Izarja Lunačka, ki je v sodelovanju s člani_cami oddelka zasnoval *Kulturologijo v stripu*, umetniški unikum v našem akademskem prostoru.

No, nekaj tekstualnih utrinkov v formatu znanstvenih člankov, ki smo jim dodali še dva izvorna prispevka, ki sta priromala od drugod, lahko sedaj použijete tudi v tiskani obliki v pričujočem tematskem bloku prve letošnje številke *Teorija in praksa*, ki je posvečen prav kulturološkemu raziskovanju stripov.

* Dr. Mirt Komel, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, mirt.komel@fdv.uni-lj.si, gostujoči urednik.

Stripi so vsekakor singularni (kulturološki) objekt raziskovanja, saj zaradi svoje estetizirane kombinacije teksta in podob tako rekoč že po definiciji zahtevajo interdisciplinarni pristop, ki zmore sočasno zajeti tako diskurzivno kot vizualno dimenzijo “devete umetnosti”, vključno z njeno razvejano, kulturno diferencirano in geografsko razpršeno zgodovino. A tako kot velja za vse umetnosti, velja tudi za strip: da nikakor ne gre zgolj za estetski artefakt, pač pa da se tudi v stripih skrivajo neke določene ideološke podmene, ki pa jih je šele potrebno dešifrirati in razvozlati, saj se ne ponujajo same od sebe ob prvem branju ali branju na prvo oko.

Ideološki učinki nekega estetskega fenomena pa so lahko zelo različni, od povsem konservativnega refleksa (re)produkcije stereotipov do subverzivne refleksije sveta, v katerem so nastali, kakor o tem priča pisan nabor izbranih študij primerov, ki s(m)o si jih izbrali avtorji_ce prispevkov. Nikakor ni bil naš namen izčrpati vseh žanrov in smeri, stilov in vsebin, ki jih sodobna in (pol-)pretekla stripovska produkcija pokriva, pač pa se poglobiti v takšne primere, ki imajo univerzalno vrednost natanko zaradi svoje singularnosti.

Če naj za konec uporabim prozopopejo, s katero bi bilo moč dati besedo Stendhalovemu stilu pisanja zavoljo opisa naše lastne metode raziskovanja, ki bi ji lahko rekli tudi “kulturološka komparativistika” – ali tudi “kulturološka komparaKtivistika” – če hočeš zares zajeti univerzalno, se ne smeš ukvarjati zgolj z abstrakcijami, pač pa se moraš biti pripravljen spustiti globoko v partikularnosti.